

Keře

Líska obecná

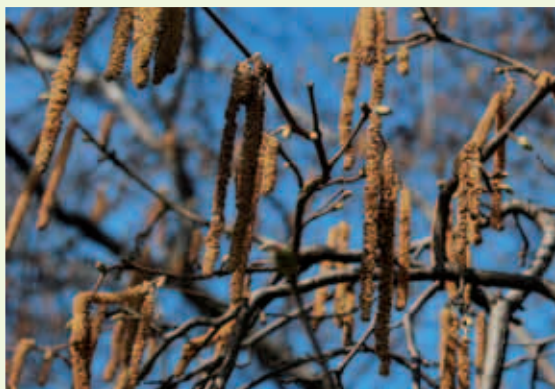
VÝŠKA: 2 až 6 m

DOBA KVETENÍ: únor až duben

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen až září

Znaky

Líska obecná potřebuje hodně místa: rozvětňuje se již téměř od země. Celý keř má kulovitý tvar. Listy jsou okrouhlé s výraznou špičkou na vrcholu a na okraji dvakrát zubaté. Líska obecná je zvlášť nápadná na jaře, kdy je obsypaná samčími květy – jehnědami. Samičí květy jsou nenápadné, v době květu poznatelné podle většinou karmínově červených blizen, které nápadně vyčnívají z pupenů.

Na jaře jsou větve lísky obsypány jehnědami.

Plody (lískové oříšky) jsou asi 1–2 cm dlouhé, s tlustou skořápkou, v době zralosti jsou hnědě zbarvené. Jádro je jedlé a velmi chutné! Oříšky rostou obvykle v párech.

Stanoviště

Líska obecná je velice odolný keř, v Evropě rostla dokonce i v ledových dobách. Roste na slunných místech nebo na okrajích smíšených lesů, v remízcích u polí a také v zahradách.

Víte, že?

Již od doby kamenné jsou oříšky důležitou součástí naší stravy. Jsou výživné a často se jimi dochucují různá, zejména sladká jídla. Líska začíná plodit až za 2 roky. Z větviček se zhotovovaly pletené a proutěné ploty, košíky, opěrné tyčky rostlin, hůlky...

Rakytník řešetlákový

Znaky

Rakytník roste jako strom a také jako keř. Snadno jej poznáte: na podzim je obsypáný oranžovočervenými malými plody. Při sběru si však dejte pozor! Rakytník má trny! Nápadný je nejen svými plody, ale i listy. Jsou jednoduché, velmi dlouhé a lysé. Rub a méně i líc je stříbrošedý. Na podzim se jejich barva nemění. Větve jsou vzpřímené, hustě větvené s šedou kůrou. Je opadavý. Má nepravidelnou korunu.

Rakytník má malé oranžovočervené plody.

VÝŠKA: 1 až 4 m

DOBA KVETENÍ: duben až květen

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: od září

Stanoviště

Rakytník řešetlákový není naší domácí rostlinou, ale volně v přírodě roste ve většině sousedních zemí. Miluje humózní, vlhké půdy ve slunných polohách. Vyskytuje se na březích řek a jezer, na okrajích lesů a na kamenitých stráních. Pokud roste rakytník na zahradě, potřebuje slunné místo. Jinak je to velmi nenáročná rostlina.

Vitamínová bomba

Rakytník obsahuje velké množství vitamínů: 100 gramů plodů obsahuje kolem 450 miligramů vitamínu C – což je dvojnásobek toho, co obsahuje citron! Dále obsahuje vitamín B12, provitamin A nebo beta-karoten a ostatní karotenoidy. Nejlepší je pít šťávu z rakytníku, protože čerstvé plody moc dobře nechutnají.

Pěnišník (rododendron)

Znaky

Pěnišník je vám asi známější pod označením „rododendron“. Zahradníci pro něj ale vymysleli další pěkné jméno „azalka“, což je rododendron, který na zimu opadává. Pravý pěnišník je stálezelený keř s dlouhými tmavozelenými listy. Tento keř patří do čeledi vřesovcovitých. Má velký výrazný květ. Květenstvím je

VÝŠKA: do 2 m

DOBA KVETENÍ: červen až srpen

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: od srpna

„Květinový
koberec“

Na horách tvoří rododendrony krásné „květinové koberce“.

nejčastěji hrozen (chocholík), ale některé druhy kvetou i jednotlivě. Pětičetné květy mají růžovočervenou barvu, jejich tvar je zvonkovitý, trubkovitý či miskovitý.

Listy rododendronu

Stanoviště

Rododendron najdeme v mnoha evropských pohořích. Nejčastěji roste v nadmořských výškách 1 500–3 000 metrů nad mořem. V Evropě roste volně v přírodě několik druhů rododendronů. Nejznámějším z nich je pěnišník rezavý. Jeho listy jsou na starší rostlině zbarveny do rezavě červená.

Květy rododendronu jsou růžovočervené.

Cesmína obecná

VÝŠKA: do 15 m

DOBA KVETENÍ: květen až červen

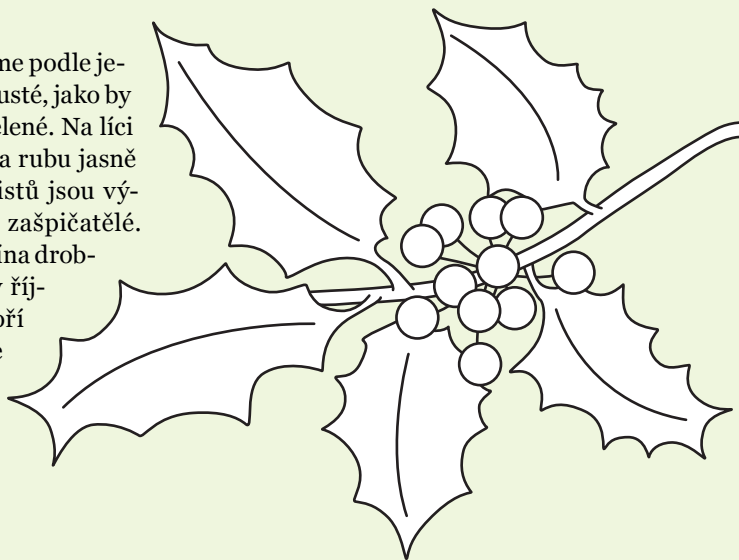
DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: říjen

Stanoviště

Cesmína u nás v přírodě neroste. Spíše vzácně se v teplejších oblastech pěstuje jako okrasná rostlina. V jižní a západní Evropě ji najdeme v listnatých a smíšených lesích. Roste na půdě bohaté živinami. V lesích roste převážně jako keř nebo jako volně stojící strom s tlustým kmenem, je až 15 metrů vysoký. Roste velmi pomalu.

Znaky

Cesmínu poznáme podle jejích listů: Jsou tlusté, jako by kožovité, stálezelené. Na líci tmavozelené a na rubu jasně zelené. Okraje listů jsou výrazně zubaté a zašpičatělé. Na jaře má cesmína drobné bílé květy a v říjnu se pak vytvoří plody – bobule výrazně červené barvy.

Cesmínu poznáme podle listů i podle červených plodů.

Vánoční dekorace

Jmelí, břečtan a cesmína jsou ve Velké Británii tradičními vánočními rostlinami. Například cesmína měla důležitý význam. Chránila domy před čerty a satanáši. Její zašpičatělé listy propichovaly čarodějnice a čaroděje.

Brslen evropský (bradavičnatý)

VÝŠKA: 1 až 5 m

DOBA KVETENÍ: květen až červen

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen až říjen

Znaky

Brslen dostal v některých jazycích název podle svých plodů. Plody mají

Brslen evropský

růžové pouzdro, které se otevírá čtyřmi chloupěmi.

Když se otevře, objeví se semena obalená výrazně oranžovočerveně zbarvenou dužninou. Plody tvarem a barvou připomínají

kardinálskou pokrývku hlavy. Nikdy plody brslenu nejezte! Jsou jedovaté!

Tvar větviček je dalším typickým znakem brslenu. Nejsou oblé ale spíše čtyřhranné. Také má malé nazelenalé květy

Víte, že?

V létě mohou být plody brslenu potravou pro hmyz. Například ho požírají housenky, které ho omotávají bílými pavučinkami. Sežerou nejen plod, ale i listy. Z rostliny tak nezbuďte vůbec nic. Brslen je opadavý. Nebojte se ale! Příští rok opět vykvete!

s podlouhlými nenápadnými korunními lístky.

Stanoviště

Brslen je naše domácí dřevina. Nacházíme jej ve světlých listnatých lesích a na jejich okrajích. V zahradách se moc nepěstuje, protože je jedovatý.

Plody brslenu jsou velmi jedovaté!

Dřišťál

Znaky

Ačkoliv dřišťál může být velmi vysoký (až 3 m), větve i květy jsou velice drobné. Mají zelené zubaté listy s drobnými žlutými kvítky na tenkých větvích. Květenství je hroznovité. Z květů se tvoří výrazné červené plody. Mějte se však na pozoru! Dřišťál má trny a je jedovatý!

Stanoviště

Dřišťál můžeme najít kdekoliv. V nížinách i na horách. Roste také planě. Je jedovatý, proto je možná v přírodě zbarven do červena.

Často jsou dřišťály součástí živého plotu. Na takový živý plot se používá dekorativní druh s červenými listy. Používá se i na takzvané protihlukové stěny.

Plody dřišťálu

VÝŠKA: 3 m

DOBA KVETENÍ: květen až červen

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen až říjen

Pozor!

Dřišťál je téměř celý jedovatý. Pouze z jeho červených plodů se od pradávna v celé Evropě vyrábějí marmelády a džemy. Také na Blízkém východě se zhotovuje ze sušeného dřišťálu koření na ryby, pečené maso a rýži.

Dřišťál na podzim

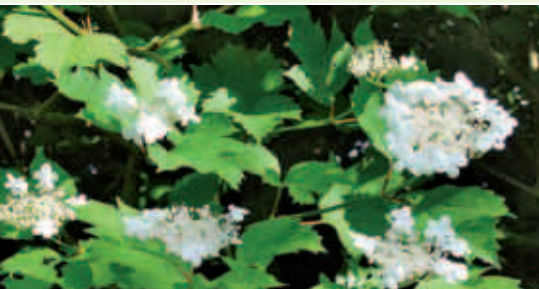

Kalina obecná

Znaky

Kalinu obecnou poznáme velice snadno, je to podle jejích květů v koncových plochých až kulovitých vrcholcích.

Květy kaliny vytvářejí kulovitý tvar.

V Německu se kalina nazývá „schneeball“ tedy „sněhová koule“, a tu květenství pěstovaných kalin připomíná. Okrajové květy vrcholků jsou větší než ostatní. Větve jsou lysé, listy troj- až pětilaločné. Listy se zabarvují na podzim dočervena. Malé červené plody jsou jedovaté.

VÝŠKA: 2 až 4 m

DOBA KVETENÍ: květen až červen

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen až listopad

Stanoviště

Vlhčí křoviny, listnaté a smíšené lesy, lesní okraje. S oblibou roste na půdách provlhčených spodní vodou. Kalina obecná je ukazatelem přítomné vlhkosti.

Na Ukrajině a v Rusku se objevuje v lidovém umění a výšivkách i v lidových písničkách. Ukrajinci kalinu považují dokonce za národní symbol.

Víte, že?

Vedle existuje domácně kaliny plané existuje ještě jeden druh, kalina tušalaj. Její listy jsou oválné a chlupaté. Plody jsou zprvu červené a během zrání zčernají.

Květenství kalin jsou velmi výrazná.

Jalovec obecný

VÝŠKA: 2 až 10 m

POČÁTEK VÝVOJE ŠÍŠEK: duben až červen

DOZRÁVÁNÍ SEMEN: srpen až říjen

Jalovec je stálezelený keř.

Znaky

Jalovec obecný je stálezelený, pomalu rostoucí keř, od báze větvený, vzpřímený, sloupovitého vzrůstu. Jeho listy jsou šedé a ostře špičaté. Rozemněte je mezi

Jalovec se šiškami

prsty a ucítíte velmi silnou vůni. Listy jalovce jsou jehlicovité, tuhé a pichlavé. Jeho šišky vypadají jako bobule o velikosti hrachu; nejdříve nazelenalé, později černohnědé, namodralé ojíněné, krátce stopkaté.

Stanoviště

Jalovec obecný je rozšířen na vřesovištích, ve světlých jehličnatých lesích, na chudých pastvinách a skalnatých svazích. Roste od nížin až do hor. Má rád písčité půdy chudé na živiny, slunečné polohy. Dnes je u nás už dosti vzácný.

Domácí koření

Jalovec obecný obsahuje především éterické oleje, pryskyřice, hořké látky, třísloviny, minerální látky a stopové prvky. Používá se jako koření a také k uzení masa a ryb. Přidává se i ke kyselému zelí. Jeho éterické oleje se uplatňují při aromatizaci alkoholu.

Dřín obecný

VÝŠKA: 2 až 8 m

DOBA KVETENÍ: únor až duben

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen až září

Znaky

Dřín obecný poznáme bezpečně podle jemných malých žlutých kvítků, kterými je keř obsypán na konci zimy a začátkem jara. Květy se objevují před rašením listů, na asi 5 mm dlouhých, chloupkatých stopkách v kulovitých 10–25květých okolících. Listy jsou dlouhé a zašpičatělé, čepel oválná až vejčité eliptická.

Květy dřínu jsou malé a žluté.

Dřín kvete na jaře jako jedna z prvních rostlin.

Dřín obecný poznáme také podle jeho plodů. Plod je podobný třešni, šarlatově červený, ale podlouhlý.

Víte, že?

Čerstvé plody dřínu obecného jsou velmi kyselé. Připravuje se z nich také želé nebo marmeláda. Tak chutnají lépe. A jsou velice zdravé! Plody dřínu obecného obsahují mnoho vitamínu C!

Stanoviště

Dřín obecný se u nás vyskytuje v nížinách a pahorkatinách. Roste hlavně v suchých listnatých lesích, houštinách, na slunných kamenitých stráních, na skalách a na mezích. Dřín obecný vykazuje velmi dobrou schopnost obrůstat, je proto oblíbený pro výsadby živých plotů. Často se vyskytuje také na vápenitých půdách.

Zimostráz obecný

VÝŠKA: 3 až 10 m

DOBA KVETENÍ: březen až duben

DOZRÁVÁNÍ PLODŮ: srpen

Znaky

Zimostráz obecný je velmi hustý keř nebo až 10 m vysoký strom. Rozvětňuje se již od báze a roste tak v keřovité formě.

Zimostráz má malé drobné listy.

Je stálezelený. Poznáte jej na první pohled podle krátkých, asi 1 cm dlouhých vejčitých listů. Na jaře je zimostráz obypán malými žlutými květy, z kterých se na podzim vytvoří podlouhlé, tmavě hnědé plody.

Stanoviště

Zimostráz se u nás ve volné přírodě nevyskytuje. Najdeme jej jen v zahradách například jako součást živých plotů.

Ze zimostrázu můžete vytvářet různé tvary.

Zimostráz obecný roste pomalu a dá se tak snadno stříhat. Najdeme jej také v zámeckých parcích, v různých dekorativních tvarech například v podobě koulí, polokoulí, krychlí, zvířat. Také jej najdeme na hřbitovech. Dává přednost vápenitému podkladu. Rozšíření: jižní a střední Evropa. Na sever až do Francouzského středohoří.

Zkuste to!

Máte vlastní zahradu? Jestli ano, zkuste si vypěstovat svůj živý plot! Jednoduše ostříhejte v létě nějaký keř zimostrázu a krátké větvičky zasadte. Počkejte a na jaře vám jistě vyroste malý živý plot.

Zábavné pokusy

Měření výšky stromů

10, 15 nebo 20 metrů – jak je vlastně ten strom vysoký? Navázat na špičce stromu provaz a napnout ho až dolů, to je dost nebezpečné. Ale je tu možnost zjistit to trochu jinak! Zkuste to s námi a tímto pokusem, který je rychlý a opravdu funguje!

Postup je následující

Jděte s kamarády do parku a najděte si nějakou tyčku – klacík, přibližně tak dlouhý jako vaše paže. Pak si vyberte strom, který chcete změřit.

Natáhněte ruku s klacíkem před sebe. Držte jej svisle. Jděte od stromu tak daleko, aby klacík zcela zakrýval „měřený

Budete potřebovat:
Tyčku – nějaký klacík (asi 40–50 cm dlouhý), nějaký samostatně stojící strom, kamarádka či kamaráda.

objekt” – vámi vybraný strom. Váš kamarád nebo kamarádka ať stojí poblíž stromu.

Potom natočte vrchol klacíku v úhlu 90 stupňů; spodní konec zůstává v zákrutu s kmenem. Poproste kamaráda, aby se postavil na místo, kam ukazuje vrchol klacíku.

Nyní už jen stačí, když kamarád odkrokuje vzdálenost zpět ke stromu (kroky by měly být dlouhé zhruba jeden metr). Kroky počítejte. Například 20 kroků ke stromu znamená, že je strom 20 m vysoký!

